

แนวทางการพัฒนาพื้นที่ชุ่มน้ำเวียงหนองหล่ม

บ้านป่าสักหลวง ตำบลจันจว้าใต้ อำเภอแม่จัน
จังหวัดเชียงราย เพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

Guidelines for the Development of Wiang Nong Lom Wetland of
Ban Pasak Luang, South Janjawa Subdistrict,
Maechan District, Chiangrai Province

นายทองศักดิ์ ทองแสน¹

ภาพจาก: http://www.oknation.net/blog/home/blog_data/184/39184/images/disaster/yonok4.JPG

* บทคัดย่อ

การศึกษาอิสระเรื่องแนวทางการพัฒนาพื้นที่ชุ่มน้ำเวียงหนองหล่ม บ้านป่าสักหลวง ตำบลจันจว้าใต้ อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย เพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาพื้นที่ชุ่มน้ำเวียงหนองหล่ม บ้านป่าสักหลวง ตำบลจันจว้าใต้ อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และเปรียบเทียบแนวทางการพัฒนาพื้นที่ชุ่มน้ำเวียงหนองหล่มให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศตามความคิดเห็นของผู้นำกับประชาชน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป มีสถิติที่เกี่ยวข้อง คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test

¹นักศึกษาลัทธิสุตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาพื้นที่ชุ่มน้ำเวียงหนองล่อง บ้านป่าสักหลวง ตำบลจันจว้าใต้ อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลจันจว้า อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย โดยต้องการให้พัฒนาในทุกด้านในระดับมาก

ข้อเสนอแนะในการพัฒนาพื้นที่ชุ่มน้ำเวียงหนองล่อง บ้านป่าสักหลวง ตำบลจันจว้าใต้ อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย เพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านพื้นฐานการเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติของประชาชน คือ ปรับภูมิทัศน์ให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตในท้องถิ่น ด้านการจัดการของประชาชน คือ เน้นการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนใกล้เคียง ด้านกิจกรรมและกระบวนการของประชาชน คือ จัดตั้งศูนย์แสดงวิถีชีวิตคนในท้องถิ่น และด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนและประชาชนของประชาชน คือ ให้คนในชุมชนมีบทบาทดูแลและรักษาให้มากขึ้น

* Abstract

With an aim to develop an eco-tourism site, the objectives of this study were to study the guidelines for the development and to compare the guidelines from the villagers and the community leaders with regard to the development of Wiang Nong Lom Wetland as an eco-tourism site. The questionnaire was employed as means to collect the data. The data was analyzed using frequency, percentage, mean ($\bar{X}$), standard deviation (S.D.), and t-test.

The findings revealed that the participants paid attention at the high level towards all aspects of the guidelines for the development of Wiang Nong Lom Wetland as an eco-tourism site. Regarding the basic infrastructure, landscape development was needed but should adhere to local people way of life. For the management, participation of the people, within and surrounding wetland areas, was required in the process of the site development. Concerning the activities and procedure, establishment of local way of life exhibition center was proposed. With regard to the participation, the people and community should take the role in the overseeing and maintenance of the wetland eco-tourism site.

* บทนำ

พื้นที่ชุ่มน้ำ (Wetland) หมายถึง ลักษณะทางภูมิประเทศที่มีรูปแบบเป็นพื้นที่ลุ่ม พื้นที่ราบลุ่ม พื้นที่ลุ่มชื้นแฉะ พื้นที่ฉ่ำน้ำ มีน้ำท่วม มีน้ำขัง พื้นที่พรุ พื้นที่แหล่งน้ำ ทั้งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและที่มนุษย์สร้างขึ้น ทั้งที่มีน้ำขังหรือท่วมอยู่ถาวรและชั่วคราว ทั้งที่เป็นแหล่งน้ำนิ่งและน้ำทั้งที่เป็นน้ำจืด น้ำกร่อยและน้ำเค็ม รวมไปถึงพื้นที่ชายฝั่งทะเลและพื้นที่ของทะเลในบริเวณซึ่งเมื่อน้ำลดลงต่ำสุดมีความลึกของระดับน้ำไม่เกิน 6 เมตร คุณประโยชน์ของพื้นที่ชุ่มน้ำ คือ การเป็นแหล่งน้ำ แหล่งเก็บกักน้ำฝนและน้ำท่า เป็นแหล่งทรัพยากรและผลผลิตธรรมชาติที่มนุษย์สามารถเข้าไปเก็บเกี่ยวใช้ประโยชน์ได้และมีความสำคัญต่อการคมนาคมในท้องถิ่น รวมถึงการเป็นแหล่งรวมสายพันธุ์พืชและสัตว์ อันมีความสำคัญทางนิเวศวิทยาและการอนุรักษ์ธรรมชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นแหล่งของผู้ผลิตที่สำคัญในห่วงโซ่อาหาร นอกจากนี้บางแห่งยังมีความสำคัญด้านนันทนาการและการท่องเที่ยว ประวัติศาสตร์ สังคม วัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่นและเป็นแหล่งศึกษาวิจัยทางธรรมชาติวิทยาอีกด้วย พื้นที่ชุ่มน้ำยังมีความสำคัญในการทำหน้าที่กักเก็บพลังอันรุนแรงของลมและคลื่นได้ พื้นที่ชุ่มน้ำ คือ ตัวปกป้องแผ่นดินที่เชื่อมต่อกจากพายุ น้ำท่วมและความเสียหายจากการกระแทกของคลื่น ต้นไม้ในพื้นที่ชุ่มน้ำช่วยกรองมลพิษและสิ่งสกปรกที่มากับน้ำ ที่ลุ่มชื้นแฉะน้ำจืดส่วนใหญ่จะอยู่ในบริเวณที่ราบน้ำท่วมของแม่น้ำ พื้นที่ชุ่มน้ำที่อยู่ระหว่างบริเวณน้ำขึ้นน้ำลงเป็นตัวอย่างที่ดีที่สุดที่แสดงให้เห็นการแพร่กระจาย (Invasion) การปรับตัว (Modification) และการทดแทน (Succession) ของพืชพรรณในพื้นที่ กระบวนการแพร่กระจายและการทดแทน ได้แก่ การเจริญงอกงามของหญ้าทะเล พืชเหล่านี้ช่วยดักตะกอนและเพิ่มอัตราการตกตะกอนที่ถูกจับไว้จะเพิ่มกลายเป็นที่เลนราบ สิ่งมีชีวิตในเลนเริ่มตั้งตัวและกระตุ้นให้เกิดสิ่งมีชีวิตรูปแบบอื่นมากขึ้น

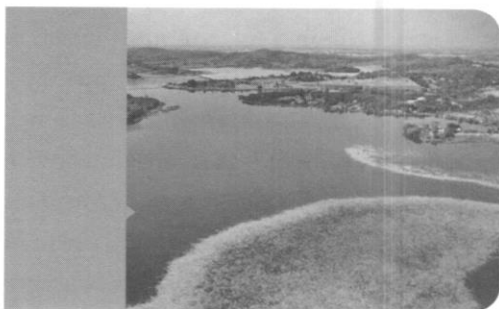
พื้นที่ชุ่มน้ำเวียงหนองล่อง เป็นพื้นที่ชุ่มน้ำระดับท้องถิ่น อยู่ในบริเวณลุ่มของพื้นที่ชุ่มน้ำเขตห้ามล่าสัตว์ป่าหนองบงคาย จังหวัดเชียงราย ตามทะเบียนพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ (List of Wetland of International Importance) ตั้งอยู่ที่เขตติดต่อระหว่างตำบลโยนก อำเภอเชียงแสนกับตำบลจันจว้า อำเภอแม่จัน จากหลักฐานที่ได้จากการสำรวจ สันนิษฐานว่าอยู่ระหว่างยุคหินใหม่ ถึงไม่เกินพุทธศตวรรษที่ 19 ตำนานและพงศาวดารหลายเล่มกล่าวตรงกันว่า เจ้าชายสิงหนวัติ พากษัตริย์มาหาที่ตั้งเมืองพอมายังแม่น้ำโขงก็พบนาจ้างแลงเป็นชายมาบอก

สถานที่สร้างเมือง จึงตั้งเมืองโยนกนาคนาสังหนวัติ โดยเอาชื่อองค์ผู้สร้างเมือง รวมกับชื่อนาค หรือโยนกนครหลวง (สุจิต เมืองสุข. <http://www.sanamluang.blogspot.com>. 2553)

ในส่วนของพื้นที่ชุ่มน้ำเวียงหนองหล่ม มีลักษณะเป็นหนองน้ำและบริเวณที่ลุ่มต่ำรูปร่างยาวตามแนวทิศตะวันออกเฉียงเหนือ-ตะวันตกเฉียงใต้ ปิดล้อมด้วยเนินเขา ยกเว้นทางด้านตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งเป็นที่ราบเปิดโล่งจนถึงแม่น้ำโขง บริเวณด้านทิศใต้ของอำเภอยางสีสุราช น้ำในแอ่งระบายสู่น้ำกกทางทิศตะวันออกตามลำน้ำแม่แล้ว แต่ในฤดูน้ำหลากน้ำจากแม่น้ำกกทางทิศตะวันออกตามลำน้ำแม่แล้ว จะหลากท่วมเข้าไปในหนอง ทำให้เกิดบึงขนาดใหญ่ที่ชุมชนเรียกว่า "เวียงหนองหรือ เวียงหนองหล่ม" โดยพื้นที่เวียงหนองหล่มมีความสำคัญต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้านที่อาศัยอยู่รอบพื้นที่เวียงหนองหล่มและสัตว์ต่างๆ มาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ทั้งการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและหลากหลายทางชีวภาพที่มีอยู่ในหนองน้ำ เช่น พันธุ์พืชที่ใช้เป็นอาหารและใช้ประโยชน์ด้านอื่นๆ สัตว์น้ำหลากหลายสายพันธุ์และนกหลายชนิด ฯลฯ นอกจากนั้นยังมีโบราณสถานและโบราณวัตถุต่างๆ ที่กระจัดกระจายอยู่ในพื้นที่อีกมากมาย อันก่อให้เกิดภูมิปัญญาและวัฒนธรรมที่หลากหลาย ซึ่งในเวียงหนองหล่มประกอบด้วยหนองน้ำน้อยใหญ่ที่สำคัญ เช่น หนองมโนราห์ หนองเขียว หนองผึ้ง หนองยาว หนองหลวง หนองบงคาย หนองน้ำร้อน หนองบัว เป็นต้น ซึ่งหนองน้ำเหล่านี้มีความสำคัญ คือ เป็นแหล่งอาหารและการใช้ประโยชน์ของคนและสัตว์ โดยเฉพาะชุมชนรอบพื้นที่ เพราะมีความหลากหลายทางชีวภาพที่สมบูรณ์แห่งหนึ่ง จนได้รับประกาศขึ้นบัญชีเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำโลก (Ramsar Site) (มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย. <http://www.chiangrai.net>. 2553)

พื้นที่ชุ่มน้ำเวียงหนองหล่มยังเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านประวัติศาสตร์และด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยเฉพาะนกหายาก มีหน่วยงานและกลุ่มองค์กรเอกชนได้ให้ความสนใจในเรื่องดังกล่าว คือ ในปี พ.ศ. 2530 โรงเรียนจันทน์จ้าววิทยาคม ซึ่งมีที่ตั้งอยู่บ้านป่าสักหลวง ตำบลจันทน์จ้าว อำเภอยางสีสุราช จังหวัดเชียงราย ได้จัดตั้งพิพิธภัณฑสถานขึ้นในโรงเรียน โดยรวบรวมโบราณวัตถุจากประชาชนในท้องถิ่นไว้จำนวนหนึ่ง ต่อมาได้เสื่อมโทรมไปตามกาลเวลา ต่อมาในปี พ.ศ. 2545 ได้มีการก่อตั้งศูนย์จันทน์จ้าวศึกษาขึ้น โดยกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โดยได้จัดทำพิพิธภัณฑสถานขึ้นควบคู่กันไป ตั้งชื่ออย่างเป็นทางการว่า

"พิพิธภัณฑสถานพื้นถิ่นเวียงหนองล่อง" ในปี พ.ศ. 2548 มีวัตถุโบราณจัดแสดง อาทิ กลองมโหระทึกที่ขุดพบบริเวณหนองเขียว มูยา (กล้องยาสูบ) พระพิมพ์ใบโพธิ์ เครื่องปั้นดินเผาเวียงกาหลง ไหดินเผา ขวานหินขัดชนิดมีบา คัมภีร์ใบลานจารอักษรธรรม เป็นต้น (พิพิธภัณฑสถานเวียงหนองล่อง. <http://www2.sac.or.th>. 2553) และในรอบทศวรรษที่ผ่านมาได้รับความสนใจจากกลุ่มนักท่องเที่ยวหลากหลายกลุ่ม โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มนักดูนก เนื่องจากพื้นที่นี้เคยได้รับการสำรวจความหลากหลายของนกที่พบ รวมทั้งสิ้น 113 ชนิด แยกเป็นนกประจำถิ่น 50 ชนิด นกอพยพย้ายถิ่นในฤดูหนาว 48 ชนิด และนกอพยพย้ายถิ่นเข้ามาผสมพันธุ์ 2 ชนิด ส่วนจำนวนที่เหลือเป็นนกที่พบได้ในทั่วไป น.สพ.ดร.ไชยยันต์ เกษตรดอกบัว อาจารย์คณะสัตวแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ รวมกลุ่มกับนักดูนก นำคณะเข้าสำรวจจำนวนนกที่เวียงหนองล่องมา 4 ปีแล้ว โดยสิ่งที่ดึงดูดให้กลุ่มนักอนุรักษ์นกหลากหลายกลุ่มมุ่งหน้ามาที่นี่ คือ นกอพยพหลายชนิดพบได้ที่นี้และบางชนิดพบที่เวียงหนองล่องแห่งเดียวเท่านั้น จากการสำรวจช่วงฤดูหนาว เป็นฤดูที่นกอพยพย้ายถิ่นมากที่สุด พบนกหายากหลายชนิดมาอาศัยนอน ทำรัง วางไข่ ตลอดฤดูหนาวที่ยาวนาน เชื่อว่าการอพยพมารวมกลุ่มของนกหลากหลายชนิดที่นี่ เพราะพื้นที่เวียงหนองล่องเป็นพื้นที่ที่ถูกรบกวนน้อย เนื่องจากใจกลางหนอง ด้วยความสมบูรณ์และเอื้ออำนวยของพื้นที่ ทำให้นกอพยพหายากมารวมตัวจำนวนมากขึ้นเรื่อยๆ โดยเฉพาะ "เหยี่ยว" ซึ่งอพยพเฉพาะฤดูหนาวเท่านั้น พบว่าฤดูหนาวมีเหยี่ยวมาอาศัยนอนช่วงกลางวันจำนวนมาก จัดว่าพื้นที่แห่งนี้เป็นแหล่งพักในฤดูหนาวที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย หรืออาจมากที่สุดนอกเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ด้วยซ้ำ พื้นที่ชุ่มน้ำเวียงหนองล่อง ยังมีเหยี่ยวที่สำคัญที่สุด คือ เหยี่ยวทุ่ง มี 4 ชนิดที่มาอาศัยนอนที่นี่ ได้แก่ เหยี่ยวทุ่งดำขาว เหยี่ยวทุ่งพันธุ์เรเซีย เหยี่ยวทุ่งแถบเหนือและเหยี่ยวทุ่งเอเชียตะวันออกเฉียง โดยเฉพาะเหยี่ยวทุ่งดำขาว เป็นชนิดสำคัญที่ทั่วโลกประเมินว่ามีเหลืออยู่ราว 20,000 ตัว เท่านั้น แต่เรากลับพบเหยี่ยวชนิดนี้ในเวียงหนองล่องไม่น้อยกว่า 200 ตัวในทุกปีและพื้นที่ทั่วโลกที่เหยี่ยวทุ่งดำขาวอาศัย ก็เฉพาะในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เท่านั้น นอกจากนี้ยังมีนกประจำถิ่นอีกหลากหลายชนิด อาทิ นกยาง นกเป็ดน้ำ เป็ดแดง นกยางควาย นกยางเปีย นกยางโทนเล็ก นกอีโถง นกกระสาแดง ที่อาศัยทำรังหากินและนอน แม้กระทั่งนกหายาก เช่น นกกระสาดำ สถานภาพในปัจจุบันเสี่ยงต่อการสูญพันธุ์และนกแสกทุ่งหญ้า นกหายากที่มีจำนวนน้อยและเพิ่งค้นพบว่า

ภาพจาก: http://www.oknation.net/blog/home/blog_data/713/8713/images/fault02.JPG

ผสมพันธุ์ในประเทศไทย เมื่อต้นปี พ.ศ. 2551 (สุจิต เมืองสุข. <http://www.sanamluang.bloggang.com>. 2553)

เทศบาลตำบลจันจว้า มีพื้นที่อยู่ในพื้นที่ชุ่มน้ำเวียงหนองหล่ม โดยมีชุมชนหรือหมู่บ้านที่อยู่รายรอบเวียงหนองหล่ม ได้แก่ บ้านห้วยน้ำราก หมู่ที่ 4, 5 และ 9 บ้านต้นยาง หมู่ที่ 7 ตำบลจันจว้า บ้านป่าสักหลวง หมู่ที่ 1, 2 บ้านกัวพร้าว หมู่ที่ 4 และบ้านป่าถ่อน หมู่ที่ 11 ตำบลจันจว้าได้ ด้วยศักยภาพของพื้นที่ชุ่มน้ำเวียงหนองหล่มดังกล่าวมาข้างต้นประกอบกับเทศบาลตำบลจันจว้า เป็นหน่วยงานในระดับท้องถิ่นที่มีอำนาจ หน้าที่และความรับผิดชอบในการดูแลพื้นที่ชุ่มน้ำเวียงหนองหล่ม โดยมีนโยบายและโครงการในการพัฒนาและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศเวียงหนองหล่ม ดังนั้น แนวทางการพัฒนาพื้นที่ชุ่มน้ำเวียงหนองหล่มบ้านป่าสักหลวง ตำบลจันจว้าได้ อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย เพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวจะทำให้ได้แนวทางในการพัฒนาพื้นที่เวียงหนองหล่มให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศต่อไป

* วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาพื้นที่ชุ่มน้ำเวียงหนองหล่ม บ้านป่าสักหลวง ตำบลจันจว้าใต้ อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย เพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

2. เพื่อเปรียบเทียบแนวทางการพัฒนาพื้นที่ชุ่มน้ำเวียงหนองหล่ม บ้านป่าสักหลวง ตำบลจันจว้าใต้ อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย เพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของผู้นำชุมชนกับประชาชน

* ประโยชน์ของการวิจัย

1. ทำให้ทราบแนวทางการพัฒนาพื้นที่ชุ่มน้ำเวียงหนองหล่ม บ้านป่าสักหลวง ตำบลจันจว้าใต้ อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย เพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

2. ส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ ผู้บริหารเทศบาล เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง และผู้ที่สนใจสามารถนำผลการศึกษาไปใช้ในการพัฒนาพื้นที่ชุ่มน้ำเวียงหนองหล่ม บ้านป่าสักหลวง ตำบลจันจว้าใต้ อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย เพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศต่อไป

* สมมติฐานของการวิจัย

ผู้นำชุมชนและประชาชนที่มีสถานภาพทางสังคมต่างกัน มีความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาพื้นที่ชุ่มน้ำเวียงหนองหล่ม บ้านป่าสักหลวง ตำบลจันจว้าใต้ อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย เพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในด้านพื้นฐาน การเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ด้านการจัดการ กิจกรรมและกระบวนการ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน แตกต่างกัน

* ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาค้นคว้า เรื่อง แนวทางการพัฒนาพื้นที่ชุ่มน้ำเวียงหนองหล่ม บ้านป่าสักหลวง ตำบลจันจว้าใต้ อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย เพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการศึกษาไว้ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

เป็นการศึกษาแนวทางการพัฒนาพื้นที่เวียงหนองหล่มบ้านป่าสักหลวง ตำบลจันจว้าใต้ อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย เพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำนวน 4 ด้าน ดังนี้

- 1.1 ด้านพื้นฐานการเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ
- 1.2 ด้านการจัดการ
- 1.3 ด้านกิจกรรมและกระบวนการ
- 1.4 ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนและประชาชน

2. ขอบเขตด้านประชากร

2.1 ผู้นำชุมชน ได้แก่ สมาชิกสภาเทศบาล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล สารวัตรกำนันและกรรมการหมู่บ้าน จำนวน 327 คน

2.2 ประชาชนในชุมชนเทศบาลตำบลจันจว้า จำนวน 23 ชุมชน รวมทั้งหมด 14,964 คน

3. ขอบเขตด้านพื้นที่

ชุมชนเทศบาลตำบลจันจว้า จำนวน 23 ชุมชน

4. ขอบเขตด้านระยะเวลา

เดือนธันวาคม พ.ศ. 2553-กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2554

5. ตัวแปรที่ศึกษา ประกอบด้วย 2 ตัวแปร คือ

5.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) ได้แก่ สถานภาพทางสังคม

5.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ได้แก่ แนวทางการพัฒนาพื้นที่เวียงหนองหล่ม บ้านป่าสักหลวง ตำบลจันจว้าใต้ อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย เพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำนวน 4 ด้าน ดังนี้

- 5.2.1 ด้านพื้นฐานการเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ
- 5.2.2 ด้านการจัดการ
- 5.2.3 ด้านกิจกรรมและกระบวนการ
- 5.2.4 ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนและประชาชน

★ วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาพื้นที่ชุ่มน้ำเวียงหนองล่อง บ้านป่าสักหลวง ตำบลจันจว้าใต้ อำเภอมะจัน จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีแบบสอบถาม เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากกลุ่มเป้าหมายและนำข้อมูลมาวิเคราะห์ เพื่อหาข้อสรุปจากการศึกษา โดยวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ ได้แก่

1.1 ผู้นำชุมชน ได้แก่ สมาชิกสภาเทศบาล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล สารวัตรกำนันและกรรมการหมู่บ้าน จำนวน 327 คน

1.2 ประชาชนในชุมชนเทศบาลตำบลจันจว้า จำนวน 23 ชุมชน รวมทั้งหมด 14,964 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

จากการศึกษาผู้วิจัยได้ทำการสุ่มตัวอย่างโดยวิธีการเปิดตารางของ Taro Yamane (1992: 14) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 471 คน โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

2.1 ผู้นำชุมชน ได้แก่ สมาชิกสภาเทศบาล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล สารวัตรกำนันและกรรมการหมู่บ้าน จำนวน 81 คน

2.2 ประชาชนในชุมชนเทศบาลตำบลจันจว้า โดยการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น แยกเป็นหมู่บ้าน จำนวน 390 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่

1. แบบสอบถาม (Questionnaire) มีลักษณะเป็นคำถามปลายปิด (Close -Ended Question) และคำถามปลายเปิด (Open-Ended Questions) โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพหลัก รายได้ สถานภาพสมรส สถานภาพทางสังคม

ภูมิสำเนาเดิมและระยะเวลาที่อยู่อาศัย ลักษณะคำถามเป็นคำถามแบบเลือกตอบ (Check List) จำนวน 9 ข้อ

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาพื้นที่ชุ่มน้ำเวียงหนองหล่ม บ้านป่าสักหลวง เพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นแบบสอบถามแบบ Rating Scale โดยมีคำตอบให้เลือก 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด จำนวน 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านพื้นฐานการเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ 2) ด้านการจัดการ 3) ด้านกิจกรรมและกระบวนการ 4) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนและประชาชน จำนวน 15 ข้อ

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะในทางการพัฒนาพื้นที่ชุ่มน้ำเวียงหนองหล่ม บ้านป่าสักหลวง เพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นแบบสอบถามลักษณะปลายเปิด (Open Ended Questionnaire)

2. การจัดเวทีชุมชนนำเสนอข้อมูลจากแบบสอบถามเพื่อให้ผู้นำชุมชนได้ตรวจสอบและเพิ่มเติมข้อมูล

ขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ

1. ศึกษาทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง เก็บรวบรวมข้อมูล
2. กำหนดขอบเขตเนื้อหาของการศึกษาในการสร้างแบบสำรวจเพื่อให้ครอบคลุมเนื้อหา
3. นำประเด็นการศึกษาและแบบสำรวจในการศึกษาที่สร้างขึ้นไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาแก้ไข ปรับปรุงเพิ่มความเหมาะสมและตรวจสอบความเที่ยงตรง โดยขอคำแนะนำจากอาจารย์และผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน
4. นำแบบสอบถามไปเสนอคณะกรรมการที่ปรึกษา เพื่อพิจารณาตรวจสอบและแก้ไขปรับปรุงแบบสอบถามที่คณะกรรมการเสนอแนะให้ถูกต้อง
5. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องและความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) ความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ เพื่อให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขอีกครั้งหนึ่ง
6. ปรับปรุง แก้ไขแบบสอบถามตามผู้เชี่ยวชาญ จากนั้นนำแบบสอบถามไปทดสอบ (Try out) กับกลุ่มประชากรที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน จัดพิมพ์แบบสอบถาม ฉบับสมบูรณ์ เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองและผู้ช่วยผู้ศึกษา ดังนี้

1. ขอหนังสือจากคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย เพื่อขอความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้องในการแจกแบบสอบถาม การขอข้อมูลต่างๆ และในการแนะนำตัวเมื่อไปขอข้อมูล

2. ผู้ศึกษานำแบบสอบถามเก็บข้อมูลด้วยตนเองและผู้ช่วยศึกษา โดยผ่านทางสมาชิกสภาเทศบาลตำบลจันจว้าและผู้ใหญ่บ้าน

3. นำแบบสอบถามที่ได้คืน จำนวน 471 ชุด มาตรวจสอบความถูกต้องก่อนนำไปวิเคราะห์ผลทางสถิติ

การจัดทำกับข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ผู้ศึกษานำแบบสอบถามมาตรวจสอบความครบถ้วนสมบูรณ์ แยกหมวดหมู่ตามตัวแปรที่ศึกษา จากนั้นทำการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปเพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Method) เพื่ออธิบายข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

2. การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างกลุ่มโดยใช้ t-test

สรุปผลการวิเคราะห์เพื่อหาประเด็นคำตอบตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา และนำเสนอในรูปของการบรรยายประกอบตาราง โดยมีการใช้สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลและเกณฑ์การแปลความหมายความคิดเห็น

* สรุปผลการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาแนวทางการพัฒนาพื้นที่ชุ่มน้ำเวียงหนองล่อง บ้านป่าสักหลวง ตำบลจันจว้าใต้ อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย เพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งมีประเด็นที่ศึกษาอยู่จำนวน 4 ด้าน ผลการศึกษาที่ได้จากกลุ่มประชากรทั้งสองกลุ่ม ได้แก่ กลุ่มของผู้นำชุมชนที่ปฏิบัติงานด้านแนวทางการพัฒนาพื้นที่ชุ่มน้ำเวียงหนองล่อง บ้านป่าสักหลวง และกลุ่มของประชาชนซึ่งเป็นผู้รับบริการการพัฒนาพื้นที่ชุ่มน้ำเวียงหนองล่อง บ้านป่าสักหลวง

จะเห็นได้ว่ามีปัญหาในบางด้านมีความสอดคล้องกันของกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มและในบางด้านมีสภาพปัญหาที่แตกต่างกันเป็นอย่างมาก ซึ่งผู้วิจัยจะนำผลการศึกษาที่ได้มาอภิปรายผลในลำดับต่อไป

ผลการศึกษาจากผู้นำชุมชน

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 41-50 ปี จำนวน 38 คน รองลงมา มีอายุระหว่าง 31-40 ปี จำนวน 18 คน เป็นเพศหญิง จำนวน 46 คน เป็นเพศชาย จำนวน 35 คน ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 39 คน สูงกว่าระดับปริญญาตรี จำนวน 2 คน ส่วนใหญ่มีอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว จำนวน 40 คน รองลงมา คือ อาชีพรับราชการ, พนักงานรัฐวิสาหกิจ จำนวน 27 คน รายได้ต่อเดือน คือ 10,001-15,000 บาท จำนวน 26 คน รองลงมา คือ 5,001-10,000 บาท จำนวน 16 คน สถานภาพสมรสส่วนใหญ่คือ สมรส จำนวน 70 คน รองลงมาคือ โสด จำนวน 9 คน สถานภาพทางสังคม คือ ผู้นำกลุ่มมวลชน/กลุ่มแม่บ้าน/อสม./อปพร./ลูกเสือชาวบ้าน ฯลฯ จำนวน 27 คน รองลงมา คือ กรรมการกลุ่มอาชีพ สหกรณ์ กองทุนต่างๆ จำนวน 21 คน ส่วนใหญ่ภูมิลำเนาเป็นคนในชุมชน/หมู่บ้านโดยกำเนิด จำนวน 76 คน และย้ายมาจากที่อื่น จำนวน 5 คน ส่วนใหญ่ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชน/หมู่บ้านจนถึงปัจจุบัน คือ มากกว่า 10 ปีขึ้นไป จำนวนทั้งหมด 81 คน คิดเป็นร้อยละ 100

สรุปผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาพื้นที่ชุ่มน้ำเวียงหนองหล่ม บ้านป่าสักหลวง ตำบลจันจว้าได้ อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย เพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของผู้นำชุมชน ตำบลจันจว้า อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย ในภาพรวมทุกด้านต้องการแนวทางการพัฒนาอยู่ในระดับมาก ด้านพื้นฐานการเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและประวัติศาสตร์ท้องถิ่นตามแนวทางการพัฒนาพื้นที่ชุ่มน้ำเวียงหนองหล่ม บ้านป่าสักหลวง ตำบลจันจว้าได้ อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย เพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ สภาพปัญหาอยู่ในระดับมาก เนื่องจากการปรับภูมิทัศน์ให้สอดคล้องกับสภาพภูมิประเทศและบริบทของธรรมชาติและระบบนิเวศของพื้นที่ด้านการจัดการตามแนวทางการพัฒนาพื้นที่ชุ่มน้ำเวียงหนองหล่ม บ้านป่าสักหลวง ตำบลจันจว้าได้ อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย เพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีสภาพปัญหาอยู่ในระดับมาก เนื่องจากการประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการเข้ามาพัฒนาและปรับปรุงพื้นที่เวียงหนองหล่มโดยให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตและ

สภาพแวดล้อมตามธรรมชาติ ด้านกิจกรรมและกระบวนการตามแนวทางการพัฒนาพื้นที่ชุ่มน้ำเวียงหนองล่อง บ้านป่าสักหลวง ตำบลจันจว้าใต้ อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย เพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีสภาพปัญหาอยู่ในระดับมาก เนื่องจากการจัดคู่มือการศึกษารวมชาติประวัติศาสตร์ท้องถิ่น และด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนและประชาชนตามแนวทางการพัฒนาพื้นที่ชุ่มน้ำเวียงหนองล่อง บ้านป่าสักหลวง ตำบลจันจว้าใต้ อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย เพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ผลการศึกษาจากประชาชน

1. ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 51-60 ปี จำนวน 95 คน รองลงมา มีอายุระหว่าง 31-40 ปี จำนวน 87 คน เป็นเพศหญิง จำนวน 182 คน เป็นเพศชาย จำนวน 208 คน ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวน 195 คน สูงกว่าระดับปริญญาตรี จำนวน 5 คน ส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกร จำนวน 170 คน รองลงมา คือ อาชีพค้าขาย, ธุรกิจส่วนตัว จำนวน 121 คน รายได้ต่อเดือนคือ ต่ำกว่า 5,000 และ 5,001-10,000 บาท เท่ากัน จำนวน 169 คน รองลงมา คือ 10,001-15,000 บาท จำนวน 34 คน สถานภาพสมรสส่วนใหญ่ คือ สมรส จำนวน 260 คน รองลงมา คือ โสด จำนวน 76 คน สถานภาพทางสังคมคือประชาชน จำนวน 357 คน รองลงมา คือ ผู้นำกลุ่มมวลชน/กลุ่มแม่บ้าน/อสม./อปพร./ลูกเสือชาวบ้าน ฯลฯ จำนวน 13 คน ส่วนใหญ่ภูมิลำเนาเป็นคนในชุมชน/หมู่บ้านโดยกำเนิด จำนวน 319 คน และย้ายมาจากที่อื่น จำนวน 71 คน ส่วนใหญ่ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชน/หมู่บ้านจนถึงปัจจุบัน คือ มากกว่า 10 ปีขึ้นไป จำนวนทั้งหมด 320 คน รองลงมา คือ 6-10 ปี จำนวน 49 คน

สรุปผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาพื้นที่ชุ่มน้ำเวียงหนองล่อง บ้านป่าสักหลวง ตำบลจันจว้าใต้ อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย เพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของประชาชนในเขตตำบลจันจว้า อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย ในภาพรวมทุกด้านต้องการแนวทางการพัฒนาอยู่ในระดับมาก ด้านพื้นฐานการเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและประวัติศาสตร์ท้องถิ่นตามแนวทางการพัฒนาพื้นที่ชุ่มน้ำเวียงหนองล่อง บ้านป่าสักหลวง ตำบลจันจว้าใต้ อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย เพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ สภาพปัญหาอยู่ในระดับมาก เนื่องจากการปรับภูมิทัศน์ให้สอดคล้องกับสภาพภูมิประเทศและบริบทของธรรมชาติและระบบนิเวศของพื้นที่ ด้านการ

จัดการตามแนวทางการพัฒนาพื้นที่ชุ่มน้ำเวียงหนองหล่ม บ้านป่าสักหลวง ตำบล
จันจว้าใต้ อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย เพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
สภาพปัญหาอยู่ในระดับมาก เนื่องจากให้มีการจัดการที่ประสานความร่วมมือของ
ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ตามบทบาทหน้าที่ที่ชัดเจนโดยมีเป้าหมายและทิศทางเดียวกัน
ด้านกิจกรรมและกระบวนการตามแนวทางการพัฒนาพื้นที่ชุ่มน้ำเวียงหนองหล่ม
บ้านป่าสักหลวง ตำบลจันจว้าใต้ อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย เพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยว
เชิงนิเวศ มีสภาพปัญหาอยู่ในระดับมาก เนื่องจากการตั้งศูนย์สาธิตวิถีชีวิตชาวนา
สาธิตการใช้ควายไถนา การปลูกข้าวเพื่อเป็นการท่องเที่ยวทางธรรมชาติและด้านการ
มีส่วนร่วมของชุมชนและประชาชนตามแนวทางการพัฒนาพื้นที่ชุ่มน้ำเวียงหนองหล่ม
บ้านป่าสักหลวง ตำบลจันจว้าใต้ อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย เพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยว
เชิงนิเวศ สภาพปัญหาอยู่ในระดับมาก เนื่องจากให้ชุมชนและประชาชนในพื้นที่
มีบทบาทในการกำกับดูแลและควบคุมการท่องเที่ยวได้มากขึ้นและสามารถดำรงชีวิต
อยู่ได้อย่างมีศักดิ์ศรี

★ ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

จากการวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาพื้นที่ชุ่มน้ำเวียงหนองหล่ม
บ้านป่าสักหลวง ตำบลจันจว้าใต้ อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย พบข้อเสนอแนะดังนี้

1. ควรได้มีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้อง กับแนวทางการพัฒนา
พื้นที่ชุ่มน้ำเวียงหนองหล่ม บ้านป่าสักหลวง ตำบลจันจว้าใต้ อำเภอแม่จัน จังหวัด
เชียงราย แก่ประชาชนในพื้นที่ ผ่านทางสื่อต่างๆ ทั้งทางผู้นำหมู่บ้าน กลุ่มประชาคม
หมู่บ้าน กลุ่มหรือองค์กรต่างๆ ในพื้นที่ เอกสาร วารสาร วิทยุกระจายเสียง
อย่างสม่ำเสมอ เพราะการได้รับข่าวสารที่ถูกต้องเป็นสิ่งจำเป็น ทำให้ประชาชนมีความรู้
ความเข้าใจ ในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาพื้นที่ชุ่มน้ำเวียงหนองหล่ม
บ้านป่าสักหลวง ตำบลจันจว้าใต้ อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย รวมทั้งเปลี่ยนแปลง
ทัศนคติที่ดีต่อการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาพื้นที่ชุ่มน้ำเวียงหนองหล่ม
บ้านป่าสักหลวง ตำบลจันจว้าใต้ อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย อย่างถูกต้อง ยั่งยืน
และมีประสิทธิภาพ ซึ่งจากผลการวิจัย ประชาชนพร้อมที่จะรับแสวงหาความรู้ หาวิธีการ
เกี่ยวกับการป้องกันการทำลายป่า จะทำให้ประชาชนและชุมชนสามารถตัดสินใจ
เลือกแนวทาง วิธีการแก้ไขปัญหาแนวทางการพัฒนาพื้นที่ชุ่มน้ำเวียงหนองหล่ม และ

สามารถเลือกแนวทาง วิธีการใช้ประโยชน์จากพื้นที่ชุ่มน้ำเวียงหนองหล่ม บ้านป่าสักหลวง อย่างคุ้มค่า

2. ควรได้จัดการฝึกอบรมให้แก่กลุ่มผู้นำหมู่บ้าน ประชาชนในพื้นที่ในเรื่องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาพื้นที่ชุ่มน้ำเวียงหนองหล่ม บ้านป่าสักหลวง ตำบลจันจว้าใต้ อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย ด้านพื้นฐานการเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ด้านการจัดการ ด้านกิจกรรมและกระบวนการ อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า ซึ่งจะช่วยให้ผู้นำหมู่บ้านหรือประชาชนในพื้นที่เกิดความรู้ และเกิดความมั่นใจในการให้ความร่วมมือในการพัฒนาพื้นที่ชุ่มน้ำเวียงหนองหล่ม บ้านป่าสักหลวง ตำบลจันจว้าใต้ อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

3. ควรจัดให้มีกิจกรรมแนวทางการพัฒนาพื้นที่ชุ่มน้ำเวียงหนองหล่ม บ้านป่าสักหลวง ตำบลจันจว้าใต้ อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย ร่วมกับประชาชนในพื้นที่ให้มากยิ่งขึ้น

4. ควรจัดสรรงบประมาณในการพัฒนาพื้นที่ชุ่มน้ำเวียงหนองหล่มให้สอดคล้องกับความเป็นจริงในปัจจุบัน ทั้งในการพัฒนานุเคราะห์ที่มีความรู้ความสามารถในการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ โครงการประชาสัมพันธ์ให้คนในพื้นที่มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับพัฒนาพื้นที่ชุ่มน้ำเวียงหนองหล่ม บ้านป่าสักหลวง ตำบลจันจว้าใต้ อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

ในการศึกษาครั้งต่อไป ควรทำการศึกษาในเรื่องต่อไปนี้

1. ควรศึกษาตัวแปรอื่นๆ ที่อาจมีความเกี่ยวข้องกับแนวทางการพัฒนาพื้นที่ชุ่มน้ำเวียงหนองหล่ม บ้านป่าสักหลวง ตำบลจันจว้าใต้ อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย ซึ่งอาจจะเป็นปัจจัยทางด้านจิตลักษณะต่างๆ เช่น ทศนคติต่อแนวทางการพัฒนาพื้นที่ชุ่มน้ำเวียงหนองหล่ม บ้านป่าสักหลวง ตำบลจันจว้าใต้ อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย

2. ควรศึกษาถึงการสร้างแรงจูงใจในการเข้าไปมีส่วนร่วมกับแนวทางการพัฒนาพื้นที่ชุ่มน้ำเวียงหนองหล่ม บ้านป่าสักหลวง ตำบลจันจว้าใต้ อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย ซึ่งอาจทำให้ผลการศึกษามีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมพัฒนาที่ดิน. พื้นที่ชุ่มน้ำเวียงหนองล่อง. (ออนไลน์). แหล่งที่มา: <http://th.wikipedia.org>. 2553.
- มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย. ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดเชียงราย. (ออนไลน์) แหล่งที่มา: <http://www.chiangrai.net>. 2553.
- พิพิธภัณฑเวียงหนองล่อง. พื้นที่ชุ่มน้ำเวียงหนองล่อง. (ออนไลน์). แหล่งที่มา: <http://www2.sac.or.th>. 2553.
- สุจิต เมืองสุข. ลักษณะทั่วไปพื้นที่ชุ่มน้ำเวียงหนองล่อง. (ออนไลน์). แหล่งที่มา <http://www.sanamluang.bloggang.com>. 2553.
- _____. เวียงหนองล่อง. <http://www.travel.thaiza.com>, 2553.
- Yamane, Taro. *Elementary sampling theory*. Englewood Cliffs, N.J.: Prentice-Hall, 1992.